

UN SISTEM MODEL : CANADIAN HERITAGE INFORMATION NETWORK (CHIN)

Rețeaua canadiană de informații pentru patrimoniu — Canadian Heritage Information Network (CHIN) — este un program federal creat în 1972 (anul trecut a sărbătorit 20 de ani de la înființare), redenumit în 1982 și transferat de la National Museum of Canada la Department of Communications în 1987. Din 1990 a căpătat statutul de agenție guvernamentală.

OBIECTIVE

CHIN are trei obiective principale:

1. evidența și schimbul de informații privind patrimoniul cultural (information sharing), inclusiv crearea unui inventar național al colecțiilor;
2. servicii pentru gestionarea colecțiilor (collection management service);
3. asistență pentru comunitatea muzeelor canadiene în organizarea fondurilor de informații (advice on information management).

Instituțiile participante au posibilitatea să-și creeze, prin acces on-line, baze de date pentru colecții, să le îmbogățească, să le actualizeze și să regăsească informațiile, utilizând o rețea națională de telecomunicații și o rețea de poștă electronică care leagă bazele de date de instituții și cele naționale. Personalul CHIN asigură soft-ul și analiza muzeologică, instruirea, asistența tehnică, cercetarea pentru dezvoltare, elaborarea de recomandări și standarde naționale.

PARTICIPANȚI

1. Marile muzee și galerii cu baze de date proprii, conectate on-line la CHIN, care asigură asistența zilnică și programare specială pentru diverse rapoarte sau alte aplicații.
2. Muzee fără terminale proprii, care trimit prin poștă fișele de evidență la CHIN pentru introducerc. Personalul CHIN face toate căutările și rapoartele pentru acestea.
3. Muzee care trimit și primesc datele prin intermediul muzeelor regionale.
4. Muzee care trimit datele pe suport magnetic la bazele de date naționale, primind în schimb acces on-line la acestea.

CHIN intenționează să favorizeze creșterea numărului de participanți din prima și a patra grupă, pentru a se ajunge la inventarierea a 90% din colecțiile țării.

În 1986, rețeaua CHIN cuprindea 156 instituții, din care 44 aveau terminale sau microcomputere ori urmau să se doteze similar în viitorul apropiat, 16 erau muzee fără terminale, 13 participau doar la bazele de date naționale, iar alte 83 colaborau printr-un muzeu regional corespunzător.

Instituțiile participante la CHIN plătesc doar pentru terminalele și echipamentele proprii, eventual pentru modem, dacă a fost necesară instalarea unui multiplexor. Alte instituții din țară și străinătate, precum și alte ministere plătesc integral telecomunicațiile și toate celelalte costuri legate de utilizarea calculatorului. În principiu, toți cei care contribuie cu date au acces gratuit.

CHIN utilizează sistemul PARIS (Pictorial and Artifact Retrieval and Information System), conceput de Control Data Corporation pe baza sistemului software BASIS, produs de Batelle Laboratories in Columbus, Ohio.

Muzeele din afara rețelei sînt încurajate să utilizeze sisteme de documentare compatibile cu PARIS și Dicționarele de date elaborate de CHIN ca standarde naționale, pentru a facilita schimbul de informații și a face posibilă o viitoare conectare la bazele de date naționale ale CHIN.

Dotarea Centrului de calcul CHIN din Ottawa este următoarea (în ianuarie 1990):
— Calculator mainframe CYBER 180/850 (Control Data Corporation) cu memorie de 64 Mb, discuri de 10,9 Gb (cu posibilități de creștere pînă la 256 Mb memorie și 96,5 Gb disc);

— 2500 benzi magnetice (c. 110 milioane caractere pe o bandă), conținînd copia bazelor de date (pentru restaurări, salvări, stocare de siguranță);

— Microcomputere: 13 IBM PC AT și compatibile, 7 IBM PC XI și compatibile, 2 IBM PC/2, 5 diverse.

Instituțiile participante utilizează diferite tipuri de echipamente pentru a comunica cu Cyber-ul CHIN (terminale, imprimante, microcalculatoare etc.), în funcție de buget și cerințe. Comunicarea cu computerul central se face prin rețeaua Bell Canada's Datapac sau local, prin linii dedicate. În 1987 erau conectate 140 de terminale și microcalculatoare via Datapac și/sau noduri locale în 17 orașe canadiene.

Dotarea utilizatorilor cu microcalculatoare se impune tot mai mult. Interfața între PARIS și microcalculatoare permite o utilizare mai eficientă a Cyber-ului prin folosirea tranzacțiilor în mod batch. În plus, datele pot fi transferate instituțiilor pentru gestionarea unor baze de date proprii, ieșiri diverse, statistici, rapoarte, fișe, etichete etc.

BAZELE DE DATE

CHIN are trei tipuri de baze de date PARIS:

- baze de date naționale;
- baze de date de instituții;
- baze de date de referință.

Total înregistrări: 3,5 milioane (1600 caractere în medie pe înregistrare, maximum 10 000 caractere).

De remarcat că numărul de actualizări (modificări) în bazele de date este foarte mare. De exemplu, pînă în 1982, la 2,3 milioane de înregistrări s-au făcut peste 4,9 milioane actualizări!

Total baze de date: 94 de la 156 de instituții, pe următoarele domenii:

discipline umaniste — arta plastică și decorativă, etnologie, arheologie, istorie;
științele naturii — botanica, științele Pămîntului, herpetologie, ihtiologie, zoologia nevertebratelor, mamalogie, ornitologie, paleontologie, zooarheologie.

1. baze de date de colecții (Collection Database): 65, din care 43 pentru discipline umaniste, 20 pentru științele naturii și 2 pentru utilizatori fără terminal, care furnizează informații pentru bazele de date naționale.

2. baze de date de situri (Site Database): 5, deținute și utilizate de Archaeological Survey of Canada — centrul federal și filialele regionale (2 dintre baze conțin și informații privind obiectele arheologice).

3. Baze de date de referință (Reference Database): 9, din care

- Dicționare de data on-line și baze de date de instruire ale CHIN;
- Inventare naționale ale colecțiilor de discipline umaniste și științele naturii (informații publice din bazele de date de colecții și de la alte instituții care nu sînt clienții CHIN);

- Canadian Museum Association Directory ;
 - Artists in Canada (biografica) ;
 - International Travelling Exhibits (sponsorizată de ICOM) ;
 - Repository of Stolen Artifacts (ROSA) — baza de date de obiecte furate (sponsorizată de Interpol) ;
 - Atlantic Canada Newspaper Survey — rapoarte de știri istorice (sponsorizat de un consortium al provinciilor atlantice) ;
 - National Museum Library Serials.
- În plus, CHIN întreține 7 baze de date ale Rețelei informatice pentru conservare (Conservation Information Network).

INTRODUCEREA DATELOR

Datele pot fi introduse și editate în patru moduri:

1. Cei mai mulți utilizează terminale (remote terminale) și fișiere de proceduri create de ei înșiși.
2. Utilizatorii care au un mare volum de documente-sursă introduse anterior pot utiliza unul din modulele rapide de introducere date.
3. Utilizatorii pot trimite documentele — sursă la CHIN, care va asigura introducerea datelor, contra cost, în perioadele libere. Această opțiune e mai puțin folosită acum deoarece introducerea datelor la CHIN e strict programată și nu se poate garanta când se vor ivi perioade libere.
4. Mai multe muzee folosesc microcomputere pentru introducere date, fie cu pachete de baze de date fie, pur și simplu, cu produse pentru prelucrare text (word processing).

Experiența CHIN arată că introducerea datelor pe microcalculatoare și transmiterea lor la centrul CHIN este de 5 ori mai rapidă decât utilizând doar calculatorul mare. Toți utilizatorii folosesc același soft, PARIS, pentru schimbările globale asupra datelor.

ÎNREGISTRĂRILE

Sînt admise oricite tipuri de înregistrări, 3 000 de cîmpuri și 10 000 de caractere pe înregistrare.

Cîmpurile sînt de lungime variabilă, pînă la limita maximă a unei înregistrări, au subcîmpuri repetitive pentru calități care intră simultan în descrierea unui obiect (materiale, culori), fiecărui tip de înregistrare corespunzîndu-i o anumită combinație de cîmpuri.

Există comenzi speciale, opțiuni speciale la comenzi curente și tehnici speciale pentru a uni tipuri de înregistrări la regăsire și introducere.

De menționat că, din 600 de cîmpuri posibile, se activează mai puțin de 200 sistematic și se introduc mai puțin de 100.

Toate cîmpurile pot fi indexate, inclusiv subcîmpurile repetitive, chiar în mai multe feluri (numeric și nenumeric). Toate cîmpurile pot fi cercetate și prin combinații neindexate, și prin indexuri. Adesea se solicită liste de frecvență ale termenilor utilizați într-un cîmp.

Utilizatorii pot introduce toate datele zilnic. Indexurile sînt actualizate săptămînal, dar datele încă neindexate pot fi căutate din momentul în care au fost introduse pe calculator.

UTILIZARE

2/3 din muzeele cliente ale CHIN declară că utilizează sistemul pentru :

- **inventariere** — inventarul colecțiilor, rapoarte privind noile intrări în colecții, statistici, liste selectate pe diferite criterii (loc descoperire, culturi, taxonomie, surse), etichete, evidențe diverse;

— **analiza colecțiilor** — pentru fundamentarea planurilor de colectare, achiziții, expoziții, conservare și planificarea depozitelor;

— **cerectare** — studii de distribuție, identificarea unor obiecte pe anumite criterii, analize statistice, documentare.

1/5 utilizează sistemul pentru împrumuturi, închirieri și asigurări. Multe muzee au obținut rate de asigurare mai mici din partea companiilor de asigurare demonstrând că au baze de date pentru evidența și controlul colecțiilor.

1/10 utilizează calculatorul pentru identificare obiecte furate și activități cu publicul. În tot mai multe expoziții computerul e folosit ca unealtă, nu numai ca display. Terminalul oferă acces la un fond limitat (dar la zi) de informații privind piesele din colecții.

Sistemul PARIS al CHIN este folosit în mod curent de 1500 de oameni din muzee.

Bazele de date naționale oferă un prim punct de acces pentru regăsirea informațiilor dorite. Utilizatorul primește un listing cu referințe de documente care răspund unor criterii de căutare și poate contacta muzeele respective pentru informații de detaliu, fotografii, aranjarea unor vizite, împrumuturi. Muzeele pot opta pentru a da specialiștilor acces limitat on-line la bazele de date proprii, dar un studiu aprofundat presupune, cel mai adesea, o vizită la muzeul respectiv.

Bazele de date de referință oferă bibliografii, genealogii, biografii de artiști, obiecte și specimene necolectate, cataloage de licitație, date despre situri, informații despre comportamentul speciilor.

Baza de date de obiecte furate acționează în beneficiul tuturor muzeelor, care o consultă înainte de a face achiziții.

ASISTENȚA CHIN

Pentru instituțiile asistate integral on-line CHIN asigură:

- analiza nevoilor imediate și de perspectivă pentru introducerea datelor și structura descrierilor din baza de date;
- proiectarea bazei de date;
- reguli de introducere;
- ghiduri de procedură;
- selectarea echipamentului necesar;
- instruirea și pregătirea cadrelor necesare;
- scriere de rapoarte și programe speciale;
- solicitări curente.

Echipa de proiectare se constituie din: un reprezentant al utilizatorului (User Representative), un consultant pentru muzee (Museum Consultant), un șef de proiect (Project Leader) plus personal de deservire și telecomunicații (Client Service and Communications Staff).

Consultantul pentru muzee coordonează toată asistența CHIN-ului, recomandă standarde, analizează cerințele, sfătuiește asupra schimbărilor organizatorice, administrării colecțiilor, documentării, stabilește forma rapoartelor de ieșire și modalitatea schimbului de informații.

Șeful de proiect proiectează baza de date, scrie programele și sfătuiește asupra echipamentelor necesare.

Personalul de deservire rezolvă solicitările curente, scoate listinguri și rapoarte, informează asupra erorilor de validare apărute la actualizări, planifică rețeaua de telecomunicații, montează linii și terminale, rezolvă probleme de rețea.

În plus, există personal pentru dezvoltarea de standarde, asistența grupurilor de lucru muzeale, operare și testare software și hardware, cursuri de pregătire cadre.

Pentru utilizatorii fără terminal, CHIN asigură, în plus, introducerea datelor și cerințele specifice accesului batch. Contribuabililor la bazele de date naționale li se oferă conversia datelor, instruire pentru regăsire date, telecomunicații.

Pentru muzeele care dețin un microcalculator există soft de comunicații care le permite să acționeze ca un terminal conectat la calculatorul principal, cu posibilitatea de a trimite și de a primi fișiere tip text. Programele executate pe calculatorul principal (mainframe) de la centrul de calcul CHIN și comenzi PARIS permit unui astfel de utilizator să regăsească un set sortat de înregistrări întregi sau abreviate și să le extragă dintr-o bază de date de instituție. Înregistrările extrase devin un fișier text în format special, care e transmis („descărcat” — downloaded) pe microcalculator, utilizând soft-ul de telecomunicații care leagă cele două computere. Acest fișier tip text poate fi convertit într-o bază de date pe micro sau prelucrat printr-un procesor de text. Similar, utilizatorul poate converti o bază de date sau un fișier realizat cu un procesor de text pe microcalculator în formatul special de fișier, text care este apoi transmis („încărcat” — uploaded) la calculatorul mare, prin intermediul soft-ului de telecomunicații furnizat de CHIN, care asigură introducerea acestui fișier text în baza de date a utilizatorului respectiv.

CHIN cheltuie un imens efort pentru a determina nevoile de informare ale instituțiilor prin vizite, studii, corespondență și grupuri de lucru ale utilizatorilor. Personalul CHIN realizează anual peste 30 de studii și prezentări, ține peste 60 de sesiuni de informare la nivel local, regional, național și internațional, răspunde anual la peste 500 de solicitări orale și 200 scrisori solicitând informații despre CHIN. Consultanții pentru muzee fac peste 250 de vizite la instituții pe an.

CHIN organizează anual conferințe ale utilizatorilor. Client Services are o linie foarte populară de informații și asistență pentru clienții CHIN-ului din Canada. De asemenea, CHIN participă la un grup de lucru pentru realizarea unei convenții pentru schimbul internațional de date privind patrimoniul cultural.

BUGET

Bugetul anual al CHIN este de 3,3 milioane dolari, din care 1 milioane cheltuieli de personal (40 salariați).

STANDARDE

Nici un soft comercial nu poate rezolva problema standardizării datelor, esențială pentru accesul la informații într-un sistem național. Numai specialiștii din domeniul respectiv au autoritatea și cunoștințele necesare pentru a crea, implementa, întreține și actualiza standarde de conținut.

Există două tipuri de standarde: standarde pentru entități similare, cum sînt obiectele de patrimoniu, fișele bibliografice etc. și standarde pentru entități înrudite, cum sînt deținătorii, donatorii, siturile etc. Entitățile similare sînt stocate în baze de date sau tipuri de înregistrări cu aceeași structură de cîmpuri. Ar fi dificil de reunit date sau entități disparate, provenind din diferite surse. În plus, pentru ambele situații se ridică problema formatului datelor și a terminologiei. De exemplu, numele de artiști, colecționari, surse pot fi introduse așa cum se semnează sau ca în cartea de telefon. Același termen poate avea definiții și destinații diferite în diferite baze de date. Determinarea salinității și vremii la locul de colectare se poate face numeric sau descriptiv. Un ceas de perete este un obiect de artă decorativă sau de istorie a tehnicii?

CHIN se bazează pe grupurile proprii de cercetare și colaborează cu grupuri de lucru ale utilizatorilor pentru elaborarea de standarde, care sînt apoi adoptate de toți participanții.

IRINA OBERLÄNDER-TÄRNOVEANU